

حسابداری در خدمت

کارایی بازار سرمایه

ترجمه: مصطفی تقوی

مقدمه

راه بنیان در حسابداری جهان

The Economist, April 27, 1996

ایجاد مانع در راه استانداردهای حسابداری سبب به تاخیر افتادن توسعه بازار سرمایه جهانی می شود.

حسابداران ممکن است گروهی کند به نظر آیند، اما نیروی آنان در تحرک بازارهای

جهانی شدن اقتصاد و تحرک نهادهای اقتصادی در فراسوی مرزها بویژه انتقال سرمایه در ۲۴ ساعت از راه بازارهای بزرگ سهام نیویورک، لندن، توکیو، جهانی شدن زبان حرفه ها را نیز به دنبال دارد.

در دو مقاله ای که از نظر شما می گذرد تحولات استانداردهای حسابداری و بویژه تاکید بر استفاده از استانداردهای بین المللی در مقاله اول به عنوان یک ضرورت آمده است. در مقاله دیگر حفظ معیارهای حرفه ای در برابر گروه های فشار محور اصلی است.

هر دو بحث، زبان جهانی یگانه برای حسابداری و حفظ معیارهای حرفه ای در خدمت کارایی بازار سرمایه اند.

مالی چشمگیر است. هر روز با اعلام درآمد فصلی شرکتها بهای سهام آنها بالا و پایین می‌رود. مسئله این است که با چنین الگوی پاداش و تنبیهی هر مدیر عاملی به شما خواهد گفت که گزارش درآمد این شرکت، به روش ارائه حسابهای مالی آن بستگی دارد. این مطلب به کشور محل استقرار شرکت باز می‌گردد. با رقابت سهمگین شرکتها برای افزایش سهم خود در بازار سرمایه جهانی، جنگ بر سر استانداردهای حسابداری داغ شده است.

نهادهای سرمایه‌گذاری معدودی در صورت مقررات حسابداری واحد تردید دارند. آرزوی تنوع بخشیدن به مرزهای جغرافیایی ناامیدی آنان را از استانداردهای ملی ناسازگار افزون می‌کند. برای آسان شدن مقایسه کارکرد شرکتها خارجی با دیگر شرکتها، بیشتر آنها نتایج گزارشهای مالی خود را طبق استانداردهای بین‌المللی حسابداری^۱ - مجموعه قوانینی که از اوایل دهه ۱۹۷۰ تدوین و اخیراً از سوی گروهی از حسابداران، مدیران مالی و تحلیلگران سهام در یک گروه کار بین‌المللی بازمینی شده است - ارائه می‌کنند. این نگرش مبتنی بر همکاری، در پاسخ به نیاز سرمایه‌گذاران جهانی، آرمانی است.

اما در اینجا با مانعی مواجهیم. بسیاری از بازارهای ملی بزرگ سهام به شرکتها خارجی که در فهرست آنها قرار دارند اجازه می‌دهند تا گزارشهای خود را با استانداردهای بین‌المللی حسابداری عرضه کنند. اما برخی از قانونگذاران ملی از جمله اداره اوراق بهادار و ارز آمریکا از پذیرش این استانداردها سر باز می‌زنند. اگر شرکتی بخواهد سهام خود را در بازار سهام آمریکا عرضه کند باید حسابهای خود را با استانداردهای متداول پذیرفته شده حسابداری ایالات متحد (US GAAP) در

مجموعه دیگر سازگار و ارائه کند.

بدون تایید اداره اوراق بهادار، جهانی شدن واقعی استانداردهای بین‌المللی حسابداری شکست خواهد خورد زیرا تهیه مجموعه دوم حسابها زمانبر و پرهزینه است. این مسئله همچنین دردسر آفرین است. بعد از آنکه دایملر بنز (Daimler Benz) در ۱۹۹۳ در فهرست سهام نیویورک (NYSE) قرار گرفت، گروه آلمانی در دو مجموعه از حسابها به ترتیب به روش آلمانی ۳۷۰ میلیون دلار سود و با روش آمریکایی ۱ میلیارد دلار زیان ارائه کرد.

چشم داشتن به نقدینگی بازار سهام آمریکا سبب شده است تا بسیاری از شرکتها بیگانه از ستیز بر سر استانداردهای بین‌المللی حسابداری بگذرند. تعدادی از غولهای آلمانی در کنار دایملر می‌خواهند به بازار سهام آمریکا دست یابند، اما از ناگزیری ورود به دام حسابداری ناخشنودند. در ۲۴ آوریل منسمان (Mannesman) یکی دیگر از شرکتها بزرگ آلمانی به انتقاد از همتایان خود که با پذیرفتن معیارهای آمریکایی سبب شکست استاندارد واحد جهانی شده‌اند، پرداخت.

بازار سهام نیویورک ناگزیر از اغوای شرکتها بیگانه بیشتری است. اداره نظارت بر اوراق بهادار و ارز تاکنون در قوانین خود نرمشی نشان نداده است، اما در آینده چنین خواهد کرد. آر تور لویت (Arthur Levitt) رئیس اداره مذکور می‌گوید آنها خود را برای پذیرش استانداردهای بین‌المللی در چند سال آینده آماده می‌کنند. همزمان اعضای کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری^۳ به مدیریت سر برایان کارسبرگ (Sir Brayan Carsberg) نیز باید چند قانون اختلاف برانگیز را که سبب دردسر شده است، اصلاح کند. ماه گذشته کمیته مزبور موافقت کرد که با تسریع فرایند،

ضرب‌العجل انجام کار را تعدیل کرده و آن را تا مارس ۱۹۹۸ انجام دهد.

کمیته مزبور برای گذراندن آزمون چه باید بکند؟ برای ارائه اطلاعات خوب به سهامداران، استانداردهای حسابداری باید به دو نکته بپردازد.

باید مطالب بیشتری درباره شرکت افشا نماید و به هنگام گزارش ارقام، باید انتخابها را محدود کند. این مسئله در کشورهای انگلیسی زبان نسبتاً خوب انجام می‌شود؛ کافی است به حسابهای یک شرکت آمریکایی یا انگلیسی توجه کنیم که در آن مطالبی فراتر از ترازنامه و صورتحساب سود و زیان دیده می‌شود. همراه با این صورتهای یادداشت‌هایی وجود دارد که اطلاعات اضافی جامعی در آن ارائه می‌شود. در این یادداشتها مثلاً محاسبه تعهدات بازنشستگی شرکت و یا فروش دارایی و اجاره مجدد آن ارائه می‌شود اما در دیگر کشورها از جمله آلمان چنین اطلاعات اضافی وجود ندارد.

محدود کردن شرکت در قالب اصل محافظه کاری هم به همین اندازه اهمیت دارد. برای چگونگی گزارش یک رقم خاص انتخابهایی وجود دارد - موجودیها، ذخیره بازنشستگی، داراییهای غیر ملموس و از این قبیل - که در چشم‌انداز وسیع سبب سرگشتگی سرمایه‌گذاران می‌شود. از این رو شرکت باید با استانداردهای خوب حسابداری تا حد امکان انتخابها را محدود کند.

بسیاری از استانداردهای بین‌المللی حسابداری در هر دو زمینه بهبود یافته است؛ ضوابط افشا در آن سخت‌تر از استانداردهای ملی حسابداری غالب کشورهاست؛ در زمینه اصل محافظه کاری هم گامهای بلندی برداشته شده است. مجموعه مقرراتی که از اول ژانویه ۱۹۹۵

اجرا می‌شود جایگزین انتخاباتی چندگانه قدیمی شده و چارچوب سختتری ایجاد کرده است.

پس کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری، از جمله در آمریکا برای پذیرش جهانی سرمایه‌داران چه باید بکند؟ پاره‌ای از حسابداران در پاسخ گفته‌اند، هیچ.

یکی از اعضای این گروه ترور هریس (Trevor Harris) استاد حسابداری دانشکده بازرگانی دانشگاه کلمبیا در نیویورک است. وی می‌گوید پس از آخرین بازنگری در ژانویه ۱۹۹۵، این استانداردها اطلاعاتی به مراتب بهتر از استاندارد کشورهای خارجی ارائه می‌نماید. وی در یک بررسی تفصیلی برای ۸ شرکت در ۷ کشور (استرالیا، نیوزیلند، فرانسه، آلمان، ایتالیا، سوئد و سوئیس) ابتدا حسابهای هریک از شرکتها را با روش کشور تأسیس شرکت و پس از آن با روش حسابداری بین‌المللی تنظیم کرد و دریافت که چرخش به سمت استانداردهای حسابداری بین‌المللی آثاری به مراتب کمتر از تبدیل حسابهای با استاندارد بین‌المللی به استانداردهای آمریکایی دارد.

در نتیجه آقای هریس استدلال می‌کند که اداره اوراق بهادار با اهمیت دادن بیش از حد به سرمایه‌گذاران آمریکایی آنها را آسیب‌پذیر کرده است. از آنجا که بسیاری از نهادها - صندوقهای مشترک سرمایه‌گذاری - به هر صورت به خرید سهام در بازارهای خارج دست می‌زنند بهتر است از راه ارائه صورتهای مالی با استانداردهای بین‌المللی اطلاعات بهتری به دست آورند.

به هر حال، اداره اوراق بهادار بیشتر از توجه به خارج به بازارهای خانگی چشم دوخته است و بیشتر از آنکه به مقایسه قوانین کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری با دیگر کشورها بپردازد از آنها می‌خواهد تا مقررات دشوار آمریکا را قبل

از پذیرش مقررات بین‌المللی پذیرا شوند. برای حذف این مانع اداره اوراق بهادار می‌خواهد تا کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری دو اقدام دیگر انجام دهد. نخست با تدوین استانداردهای تازه‌ای، بخشهایی همچون داراییهای غیر ملموس و ابزار مالی را که دستخوش اغتشاش است (چیزهایی را که نمی‌توان رها کرد) پوشش دهد. دوم اینکه از کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری می‌خواهد تا با تدبیر یک نهاد بین‌المللی، قوانین حسابداری را پیوسته تفسیر کند تا همه کشورها راه واحدی را طی کنند.

با وجودی که جنگ مغلوبه‌ای در پیش رو است اما پذیرش هر دو مورد در اوائل ۱۹۹۸ محتمل است. پس از آن سهامداران با مقایسه شرکتها در بخشهای مختلف جهان به معامله سهام خود در بازار سهام داخلی می‌پردازند. به هر روی این کار همگان را خشنود نخواهد کرد. بدون استانداردهای ملی مغشوش که دیواری برای پنهان شدن است، مدیرانی که نتوانند سودی مداوم عرضه کنند، بیش از پیش غرق خواهند شد.

چگونه بالهای فرشته نهبان شرکتها در آستانه ریختن است.

R. Kuttner

Business Week, May 20, 1996

اخیرا گفته شده است که اداره اوراق بهادار و ارز می‌خواهد هیئت استانداردهای حسابداری مالی را در مقابل بازی قدرت شرکتها سهامی بزرگ و بانکهایی که در جستجوی آزادی عمل بیشتری در زمینه حسابداری هستند محافظت کند. مشکل هیئت واضع استانداردهای حسابداری مالی تنها یکپارچگی و استقلال آن نیست بلکه

حسابداران و نمایندگان آنان با درهم ریختن حسابها، دفاتر شرکتها را به شکل دلخواه در نمی‌آورند - کوتاه سخن اینکه، کارایی بازار سرمایه مطرح است.

این مسئله، چون محدودیتهای خود تنظیمی را آشکار می‌سازد، مهم است. هیئت واضع استانداردهای حسابداری مالی در سال ۱۹۷۳ تاسیس و نهاد رسمی موظف برای استانداردهای حسابداری شناخته شد که در برابر بنیاد حسابداری مالی^۵ مسئول است. به موجب قانون، اداره اوراق بهادار و ارز اقتدار تدوین استاندارد حسابداری شرکتها را داراست. لکن از سال ۱۹۳۶ این اداره وظایف خود را به نهادهای بخش خصوصی وابسته به حرفه حسابداری سپرده که تاکنون نیز از نتایج آن خشنود بوده است.

در دوره بیست ساله اول، هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی به عنوان نهادی مستقل و متعهد به منافع عمومی از حسن شهرت شایسته‌ای برخوردار بوده است. به هر صورت در ماههای اخیر هیئت امنای بنیاد که مسئول رسمی هیئت واضع استانداردهای حسابداری مالی است، عنوان کرده است که دستهای او را بسته‌اند. این درگیری آنگهی از جریان کوششهای هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی می‌دهد لکن واقعیت این است که رهبران شرکتهای کلیدی و بانکها تا حدودی در برابر قهرمانان افشاگر هیئت به مخالفت برخاسته‌اند.

چه عاملی سبب خشم شرکتها شده است؟ یک علت این است که هیئت روی استانداردی کار می‌کند که براساس آن اوراق بهادار مشتقه باید با ارزش فعلی بازار و نه با ارزش عرضه شده در حسابها ارائه شود. در حال حاضر حسابداری اوراق مشتقه و اوراق تضمینی درهم و برهم است و به

هیاتی که تدوین استانداردهای حسابداری برای اداره اوراق بهادار و ارز را عهده دار است به وسیله شرکتهایی تامین مالی می شود که برای آنها قانونگذاری می کند؛ این وضع باید دگرگون شود.

همین دلیل شرکتها و بانکها برای پنهان کردن زیانهای بالقوه خود از آن استفاده می کنند. مسئله دیگر این است که از ابتدای سال ۱۹۹۳، هیئت برای اختیار خرید سهام مدیران در پی جستجوی حسابداری شفافتری برآمد. عقب نشینی آنها در برابر مخالفت خشمگینانه در سال ۱۹۹۵ و تعدیل مواضع، به تعدیل مواضع انجامید و به استاندارد برای افشاء منجر شد که جای حرف بسیار دارد.

هیئت مدیره بنیاد حسابداری مالی که بر هیئت، مدیریت دارد به مثابه نگین نخبگان نیرومند شرکتهاست. هیئت امناء از مدیران مالی شرکتهای جنرال الکتریک، میکروسافت، سیتی کُرپ و مورگان استنلی و همچنین تعدادی از مدیران شرکتهای بزرگ حسابداری تشکیل شده است. در حال حاضر تنها نماینده "منافع عمومی" خانم کاترین دی ریستون (Kathryn D. Wriston) همسر آقای والتربری ریستون (Walter B. Wriston) رئیس بازنشسته هیئت مدیره سیتی کُرپ است. بدتر اینکه سرنوشت هیئت برای افزایش بودجه عملیاتی خود نیز به همین بنیاد که در آن درگیری شدیدی برای منافع شرکتهایی که مقررات هیئت بر درآمد آنان تاثیر می گذارد وجود دارد، پیوند خورده است.

اخیراً "جدیدترین حمله به استقلال هیئت به رهبری میشل کوک (Michael Cook) رئیس بنیاد، رئیس و مدیر عامل شرکت دی لویت و تاش (Deloitte & Touche) یکی از ۶ شرکت بزرگ حسابداری هدایت شد. کوک در ماه فوریه گذشته کشمکش خود را با نوشتن نامه ای با پیشنهاد کاستن از توان برنامه گزاری هیئت برای مهار آن آغاز کرد. این مسئله در ماه نوامبر از سوی گروه فعال موسسه مدیران مالی (Financial Executives Institute) با ۱۴۰۰۰ عضو برای افزایش نفوذ شرکتها در فرایند تدوین استانداردهای مالی پیگیری شد. این گروه فعال، هیئت را به داشتن "گرایش ضمنی ضد کسب و کار" متهم کرد.

رئیس اداره اوراق بهادار آقای آرتور لویت (Arthur Levitt Jr) در ماه آوریل اعلام کرد که هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی بیش از هر زمان به استقلال بیشتر برای رهایی از فشارهای کسب و کار نیاز دارد. وی در یک سخنرانی عمومی در باشگاه اقتصادی شیکاگو و به دنبال آن در مذاکره با آقای کوک خواستار تجدید ساختار هیئت تدوین استانداردهای حسابداری برای تامین حضور اکثریت نمایندگان منافع عمومی و مشارکت اداره اوراق بهادار در فرایند انتخابات شد. به عنوان چاره نهایی اداره اوراق بهادار می تواند دآوری هیئت امنای کنونی تدوین استانداردهای حسابداری مالی را کنار بگذارد و حتی قادر است مهار فرایند تدوین استانداردهای حسابداری را به دست گیرد.

لویت می گوید ترجیح می دهد که هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی را به عنوان یک نهاد مستقل حفظ کند اما نهادهای "تیمه عمومی" مانند هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی باید رنگ و بوی بخش عمومی را که نمایندگی می کنند

داشته باشند. لویت می خواهد تا مدیریت نهاد عمومی و نمایندگان سرمایه گذاران جامعه به کارکرد مستقل هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی متعهد باشند. در این نقطه رئیس اداره اوراق بهادار و ارز با هیئت امناء اختلاف بنیادین دارد که چگونه نمایندگان صناعی که از تصمیمات هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی تاثیر می پذیرند، می توانند نماینده "منافع عمومی" بنیادی باشند که بر آن مدیریت می کنند.

اینک حمله به استقلال هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی کاهش یافته است. اما این دوره نشان از بی پروایی بخش راهبری شرکتها و بانکهایی دارد که در جستجوی آزادی عمل برای گمراه کردن سرمایه گذاران هستند. از روزگاری که هیئت امنای اصیل از استقلال هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی با قدرت دفاع می کرد دیر زمانی گذشته است. این رویداد همچنین نشان می دهد که هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی به عنوان نهادی "تیمه عمومی" باید تأیید خود را مستقیماً از وزارت خزانه داری دریافت کند. بالاخره حمله به هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی یادآور این نکته است که خود تنظیمی فقط در شرایطی که قانونگذاری عمومی استوار باشد ارزشمند است.

- 1- International Accounting Standards (IAS)
- 2- Securities and Exchange Commission (SEC)
- 3- International Accounting Standard Committee (IASC)
- 4- Financial Accounting Standards Board (FASB)
- 5- Financial Accounting Foundation (FAF)
- 6- Derivative Securities